

BUDA-PESTA 1 Dec. st. v. 13 Dec. st. n.	Va eși duminică. Redact.: strad'a iernei nr. 1.	Nr. 47.	Anulu X. 1874.	Pretiuu pe unu anu 10 fl. Pentru Romani'a 2 galbeni.
---	--	---------	-------------------	---

Calugarenii.

— Declamata de dlu Pascaly, in Teatrulu-Circu din Bucuresti, cu ocasiunea inaugurarii Statuei lui Mihaiu-Bravulu, la 8/20 Noemvre 1874. —

Musa inspira-me, Lira-mi se murmure
Numele-eroiloru cu fapte rari !
Nobila cantecu-i fa-lu demnu de luptele
Si stralucirile timpiloru mari !
Bolintineanu,

ii Islamului vinu ca locustele
Tiér'a Romanului a subjugá :
Pusthiescu satele unde trecu hordele,
Ce voru la caru-le a ne 'njugá !
Spuneti, Romaniloru, ce facu popórele
Candu se scolu altele, viéti'a loru vrendu ?...
• Au inclinu fruntile si iau catenele,
Séu incingu spadele si moru luptandu ?...
Spuneti, Romaniloru, sé 'naltiãmu armele,
Séu Padisiahului sé ne 'nchinãmu ?...
Inaltiandu armele, ne 'naltiãmu numele,
Primindu catenele, ne 'njosorãmu !...
Nu. O ! eroiloru, sé 'naltiãmu armele,
Óstea paganiloru s'o sfaramãmu ;
Inaltiandu armele, ne 'naltiãmu numele,
Primindu catenele re 'njosorãmu !"
Astu-felu osciriloru spuse in vorbele-i
Domnulu Romaniloru, bravulu Mihaiu,
„Armele, Armele !“ strigu tóte gurile
Si toti incaleca iute pe cai !

Hordele Turciloru, multe ca stelele,
Urla cu furia si se repedu,
Au iataganele... dar iataganeloru
Bratie molatice pré multu se 'ncredu !
Iute ca fulgerulu navalescu barbarii...
Siuera glóntiele peste campii ;
Se audu recnete, se audu vaiete
Si slabescu cetele de Osmanlii !...
Altele 'n locu-le inse saru sprintene...
Óstea Romaniloru s'a 'nduplecatu !
Dar Mihaiu marele vine, si vorbele-i
Sufletulu braviloru a 'nbarbatatu :
„Nu fugiti, fratiloru, díce ostasiloru,
Fug'a-i a turciloru, turma de sclavi !...
Voi, o ! Romaniloru, inaltiati fruntile,
Dati peptu paganului, ginte de bravi !"
Hur'a ! strigu oscile. Toti reiau armele
Cei ce fugisera, muti, standu pe locu,
Re'ncarcandu flintele atíntescu hordele
Si-a supra dinseloru iute facu focu !
Glóntiele vijeie, spadele schinteie,
Sangele s'ruie riuri sub feru !
Fumulu cu velele-i lupt'a involuie...
Palidu chiar sórele plana pe ceru !

.....
.....

Vizirulu turciloru vede cu furia
 Hordele-i falnice că se rarescu,
 Simte că 'nvingerea scapa din manile-i
 Si si-impintena calu-arapescu :
 „Hai ! armasarule“ striga elu calului,
 Care ca fulgerulu sborulu si-ia
 Si sub picidorele-i ori-ce obstacule
 Sfarma ca tresnetulu in calea sa !
 Oscile turciloru éra prindu anima,
 Pe candu pasialele cu Caraimanu
 Sboru ca sagetile 'n urm'a vizirelui
 Gata ca s'apre toti pe Sinan !

Domnulu Romaniloru vede pasialele
 Sfaramandu oscile-i in calea loru,
 Si lasandu calului frenulu sè-i fluture,
 Ca sè-i intimpine, pléca in sboru !
 Urletulu hordeloru, tropotulu cailoru,
 Sunetulu tunului greu bubuindu,
 Pe gur'a vailoru si 'n fundulu silveloru,
 Ca glasulu Leiloru, urla vuindu !
 Dar Mihaiu, patri'a sbóra sè-si apere ...
 Lupt'a cu vocile-i nu-lu potu miscá !
 Calea-si continua. Spad'a lui siuera, ...
 Turcii in lature 'ncepu a se dá !
 Mersulu eroului nu mai intimpina
 Mai nici o stavila ; dar langa podu
 Insu-si vizirele stá cu pasialele,
 Caili paganiloru frénele-si rodu !

Recnetulu tigrului candu se infuria
 Nu se apropia de-alu lui Sinan ! ...
 Ochii lui sangera. Man'a lui repede
 Duce vizirele la iataganu !
 „Mori ! O ! Ghiaurule !“ striga eroului
 Care oscirile i-a spulberatu.
 Podulu sub tropotulu cailoru dardaie,
 Furi'a turciloru sborulu si-a luat ;
 In capulu podului inse se sfarima
 Ai Padisahului mari capitani :
 Spad'a ce manue Domnulu Romaniloru
 Móie si 'ndupleca pe musulmani !
 Insu-si alu Asiei triumfatórele
 Marele, falniculu, mandru viziru
 Simte periclele si mesurandu-le
 Pinteni dá calului, fuge 'n deliru ! ...
 Fuge, dar podului n'ajunge mediulu,
 Că-ci Mihaiu repede l'a 'nimpinatu.
 Bratiele ambiloru manue palosiulu,
 Fetiele ambiloru s'au incrunatatu ! ...
 Domnulu Romaniloru drumu dá calului
 Si dandu vizirelui peptu ca unu bravu,
 Dice : „Paganule ! éta cum manile
 Tindu eu cateneloru grele de sclavu !“
 Armele zornaie, ér sariturile

Cailoru clétena podulu celu slabu ;
 Sinan puterile perde, si bratiele-i
 Tremuru, se 'ngreuie ; inse de grabu
 Vinu sè-lu agiutore cetele pasiloru,
 Carii pericolulu lui au vediutu ;
 Ei se apropia, dara : victoria !
 Calulu vizirelui josu a caditu !
 Ér in caderea lui greu se rostogole
 Precipitandu-se dupa podu josu,
 Si Sinan falniculu prinsu intre scarile-i,
 Cade 'n alu riului vadu noroiosu !

Tóte Pasialele iute se 'mprastia
 Si numai singurulu e Caraiman
 Ce-si tine cumpetulu ... pe Mihaiu marele
 Vré ca sè-lu sfarime sub iataganu !
 Inse-alu Romaniloru domnu lu-intimpina
 In fug'a negrului seu armasaru :
 Ager'a-i sabia pe paganu fulgera,
 Trimetiendu iadului sufletu-i daru ! *)

Hordele Turciloru candu audu vestile
 Cele teribile, fugu tóte 'n sboru,
 Tobe si trimbitie canta victoria, ...
 Hura ! Romanului invingatoru !
 Sér'a s'apropia. Campulu resbelului
 Urla de-alu corbiloru glasu jolitoru ! ...
 Tobe si trimbitie canta victoria, ...
 Hura ! Romanului invingatoru !
 Mihaiu in castrele-i sta repausandu-se,
 Dar aclamările-lu chiama in choru !
 Vócea osciriloru canta victoria ...
 Hura ! Romanului invingatoru !

Alesandru A. Macedonschi.

De insemnatatea botanicei romanesce.

— O parte din acestu tratatu fu cetita in adunarea de la Oravitia a Societății pentru fondu de teatru. —

(Urmare.)

IV. Plante de lécuri.

Aceste sunt cele mai numeróse, si spre marirea natiunii nóstre se insémna ací : cumca in mare si insemnata parte totu acele poteri vindecátorie si lecutórie se atribuescu planteloru din partea muieriloru sciutórie romanesce,

*) A se vedé si tabloulu nostru : „Mihaiu Eroulu in batali'a de la Calugareni.“ Red.

precum se atribuescu din partea doftoriloru in scintia botanica; care impregiurare, nefindu inca scrisa botanic'a la Romani, ne indreptatiese a deduce, cumca acele cunoscintie la muierile sciutórie romanesci sunt fórte vechi, si si-tragu originea din Italia. (Nemtií cari locuescu cu Romanii in aceste parti a poporatiunii in numeru neinsemnatu, fórte putfnu cunoscu poterile lecutórie ale ierburiloru, si si ce seiu au invetiatu mai totu de la Romani.)

1. *Crucea voinicului*. *Chelidonium majus* lat., grosses Schöllkraut germ.

Frundi'a este buna a se legá cu ea la taiaturi si vatematuri. Radecin'a, dar nu multa, cá-ci este veninósa dar fórte lecutória, se ferbe ca unu decoctu in rachía curata impreuna cu radicin'a: tainicului (*symphytum offic.*), ropaniorului (*tussilago farfara*), plotagmei (*plantago lanceolata*) (anguste la frundia) si a códei soricelului (*achilea millefolium*), punendu-se si cucuruzu de bradu, cucuruzu galbenu, roscove (posteici, *Bockshörndel*, *Johannisbrod*), zaharu galbenu, si negru, si asiá ferte se beu pentru tusa grea diminéti'a, amiédi si sér'a, unu paharu. Si peste diua in locu de apa se bé câtu se póte de multu lapte, fertu, rece. Asiá s'a vindecatu George Rugaciu, castelanulu de la sedri'a din Oravitia, la sfatulu muieriloru nóstre sciutórie, dupa ce Dobrovolni, doftorulu celu vestitu, i-a dedísu viéti'a, spunendu tatalui seu, cá in 14 díle trebue se móra.

2. *Inchiagatóri'a*. *Geranium Robertianum*. Roberts-Storchschnabel. Acésta érb'a fért'a si beuta inchiaga, opresce ori si ce scursóre; de ací si numele ei.

In 19 iuliu 1874 mergéndu eu a botanisé cu mai multe muieri sciutórie, impreuna si cu dlu Atan. Marienescu si Popescu docintele de la Ciclova mont., pe délulu numitu „rolu“ de a supra Ciclovei mont. Maria Bolutóne Pervulescu din Oravitia mont. ni-a aretatu acésta iérba, numindu-o „inchiagatória“, totu odata spunendu-ni léculu ei, aceea ce a intaritu si celelalte muieri sciutórie si aflatórie de facia, anume tíganc'a Elena Constantin Ghiricione si Ioana Stoica s. c. l. de la Ciclova mont.

Vediendu eu dupa formatiune, cá acést'a iérba este unu feliu de „geranium“, indata am cautatu in botanic'a lui Petermann, Lipsca 1845, cu 282 table colorate, care botanica o-am dusu-o cu mine in padure, si aflandu-o cá este: „geranium robertianum“ m'am miratu candu am cetitu in botanica, cumca érb'a acést'a este dupa scintia totu de acelu lécu cum o folosesce poporulu romanescu. Deci credinti'a poporului

nostru despre acésta érb'a trebue sè fia fórte vechia, cá-ci de la doftorii moderni nu au invetiatu a cunósce poporulu nostru acésta érb'a, de óre ce nu are impartasíri cu doftorii, apoi nevendu noi inca botanici romanesci, nici din acele nu au pututu sè strabata credinti'a la poporu.

La Sichevitia se numesce acésta érb'a: priboiu caprescu.

3. *Cintore*. *Erythraea*, *Chironia centaurium*, Tausendguldenkraut. Der rothe Aurin. Se pune in rachia ori vinu si se bé in contra friguriloru. Numirea acestei plante fiindu evidentu formata din „centaurea“ lat., este documentu despre vechi'a nomenclatura latina in botanic'a romanésc'a.

4 *Curcubetia*. *Brijonia alba*. Schwarzbeerrige Zauerübe.

Candu diace cine-va in lungóre (tifus), atunci vitiele de curcubetia cu totu cu fruptele i se punu pe sub spinare pana la grumazu, sè zaca pe ele, ér curcubetiéu'a scósa din pamentu prospeta se taia falie, si se pune legata pe talpele picióreloru, sub capu i se punu bolnavului motche de canepa neferte, si la capu unu capu de cane. Si tóte aceste se facu, ca sè nu adórma de pe lume, ci sè se sustiena in simtíri.

5. *Cornuta*. *Datura stramonium*. Gemeiner Stechapfel. Acést'a este érb'a silnicfei. Déca óre care cuantitate de sementia in vinu ori rachíse dá cui-va sè o beia (dar sè nu se deie pré multa sementia, cá-ci sunt veninóse si respectivulu póte murí), apoi dinsulu devine in astu-felu de stare capiatu, câtu totu aceea trebue sè faca, ce face celu trézu, d. e. déca celu trézu si-da peste capu, fuge etc. si celu ce a beutu sementiele trebue sè faca tóte dupa celu trézu; cu unu cuventu, tóte gesturile si pantomimele celui trézu trebue sè le imiteze, si acést'a pana candu cade obositu si ametitu la pamentu. De ací se vede a avé acésta planta in Transilvania numirea de: ciuma, fae si ciúm'a fetei.

6. *Dragavehu*. *Rumex crispus*, krauser Ampfer. Frundiele tinere le ferbe si mananca poporulu primavér'a. Cu suculu lui storsu si pusu pe bubi, vindeca poporulu bubile.

7. *Érba de durori*. *Polygonatum officinale*, gebräuchliche Siegelblume. (Durori insémna: podraga. Gicht germ.) Cu radicinele de la acésta planta, beute in rachiu, mercurea si vineria, poporulu vindeca podagr'a, numita „durori.“

8. *Jintura*. *Sempervivum tectorium* lat., Gemeiner Hauswurz germ. Suculu dintr'ins'a este bunu, bendu câte o lingura, spre vindeca-

rea scursórei; si câte unulu, ori doi stropi in urechia, spre a vindecá durerea de urechia.

9. *Jalia, Jale, Salia*. *Salvia officinalis*. Gebräuchliche Salbei. Poporul o folosesce punendu-o unsa cu untu, la gâlci si alte inflaturi de grumadi.

10. *Omanu* (omanu cu tonulu pe prim'a silaba) *Inula Helenium* (aster helenium). Echter Alant. In nóptea de San-Tóderu, la mediulu noptii, se duc fetele in padure la locurile cunoscuta unde cresce omanulu, ducându cu sine pane si sare, apropiandu-se de loculu cu omanu, daruiescu pana si sarea dinsului, punendu-le la radicin'a lui, descantandu astu-felu :

Omanu mare, domnu mare,
Eu ti-dau tie pane si sare,
Ér tu dà-mi o códa de peru mare !

Dupa acésta sapandu si luandu radicine de omanu, a casa le ferbu, si in crepatu de diua si-spéla capulu cu omanulu fertu, apoi cu ochii inchisi, intr'aceea cautandu scurtu la pamentu (spre a nu vedé vre-unu animalu cu códa de peru scurtu, mēti'a), astu-felu si-stergu capulu, si despletite se duc in grajdu, unde tragu calulu (boulu, vac'a) de códa, pofindu-si sè li crésca si loru asemene de lunga códa.

11. *Popilnicu*. *Asarum europaeum*. Haselwurz. Radicinele acestei plante se ferbu unu felu de cocutu care se bé contra tusei si a se-carei poteriloru trupesci. Se bé acésta planta férta si pentru dureri de stomacu. Totu acésta planta se taia menuntu si se dà in ovesu caloru pentru suspini. Popilnic'a a omoritu pe aluna nasi'a ei, si pentru aceea e si afurisita a cresce totu sub aluni, si menita sè calarésca alunulu pe ea.

12. *Pasulic'a* (lingur'a popii). *Aristolochia clematitis*. Gemeine Osterluzei, Donnerwurz. Acésta planta o folosescu Romanii spre vindecarea raneloru rele si catielitórie, a tuturor vatematuriloru si taiaturiloru, precum la ómeni asiá si la vite. Plant'a cu radicina cu totu se culege si se usca, apoi se ferbe in otietu curatu, ori vinu rosiiu betranu, se face unu stropitoriu de tiéva de socu, si cu acest'a se spéla si se curatia mai de multe ori pe diua ran'a, vatemarea ori taiatur'a.

Dupa cum adeveresce Ionu Mateseranu din Oravitia, unchiulu seu Mihaiu Mateseranu a avutu vre-o 20 de ani o rana de cele rele la unu picioru, si Costa Neda conlocuitoriulu seu l'a vindecatu cu acést'a planta. Pavelu Lepa, judele comunalu din Gherliste, cu acésta planta a vindecatu unu calu alu seu, care cadiendu peste nesce stanci ascutíte, s'a taiatu in tiem-

pulu piciorului, de dinapoi pana la osu, facându-se o rana mare.

Doreea unghioloru la vite, ba am audítu cà si frigurile la ómeni, se vindeca cu acésta planta.

13. *Randisióra*. *Ranunculus sceleratus*. Blasenziehender Hahnenfuss. Se pisédia, si cu sare se pune pe mijloculu manei in linia drépta cu pulsulu, spre a trage besíca, in contra friguriloru.

14. *Scrintitórie*. *Lysimachia nummularia*, rundblättriger Gilbweiderich. Acésta planta se ferbe si cu ea férta se léga la scrintitura de picióre ori mani, dar zam'a ei se bé.

15. *Sudóre*. *Pulmonaria officinalis*. Gebrauchtes Lungenkraut. Poporul o folosesc pentru tusa si dorere de peptu, dar in specie muierile facu scaldu din ea.

16. *Scaiusiu*. *Eryngium campestre*. Feldmannstreue. Radicinele taiate in rachi. de acest'a se bé câte o lingura diminéti'a pe inim'a góla, candu are omulu durere de inima si stomacu stricatu.

17. *Tacinulu*. *Symphitum officinale*. Gebräuchlicher Beinwell (Schwarzwurz). Este tacinu galbenu si rosiiu la flóre. Acésta planta se folosesce numai pentru defectu de peptu, adeca tusa de sange. Dupa cum marturisescu muierile sciutórie : Elena Dalbocénu, Maria Boluta Pervulescu din Oravitia, apoi Balaione Covrigu, Elena Constantin Ghericione si Ioana Stoica din Ciclova mont., acésta planta férta decoctu, apoi radicin'a ei rasa si férta in lapte, se pune calda ca turta facuta, vindeca de mirare ori ce dureri si vatematuri de pantece, ori ce dureri de splina si rarunchi, precum si alte vatematuri. De mirare convinu tóte aseste, cu cele ce au scrisu Dioschorides pe timpulu lui Christosu despre puterea vindecatória a tacinului.

(Va urmá.)

Simeonu Mangiucá.

P a i n g i n u l u .

— Naratiune istorica de S. S. —

(Fine.)

Abiá si-finí dam'a vorbele, si indata se si ivira individii de mai inainte, cari ér i legara ochii si lu-transportara cu calés'a éra-si la loculu de unde lu-pornira.

Bucatariulu de nou se aflá singuru. Cu pasi rapedi si-continúa calea catra locuinti'a sa, unde se si culcà intr'unu patu. Voiá sè dór-

ma, inse Morfeu i refusà bratiile sale. Radiele luminei se resfrangeau a supra fisionomiei palide a dinsului.

Peste pucinu indata se scolà cu repediune si incepù a esaminà cuprinsulu portfoliului.

Se uitá cu nelinise la bancnotele cari zaceau inaintea lui. Nu putea sè decida definitivu. Bancnotele, si man'a frumósei dame lu-incuragiau, de alta parte inse consciinti'a lu-mustrá. Dar nu avea ce sè faca, decâtu sè esecute fapt'a infernala, cà-ci la din contra trebuia sè móra.

* * *

Napoleonu I erá punctualu in tóte afacerile sale, asiá si in mancare. Dejuná precisu la 9 óre, si numai ciocolada. In diminéti'a urmatória elu se aflá fórte bine dispusu. Conversá cu imperatés'a Iosefina despre pregatirile incoronării, care avea sè urmeze in dílele vfitórie. Orologiulu de pe parete sunà 9 óre.

Peste pucinu timpu intrà aprodulu regescu, cu o tasa de auru, pe care erá ciocolad'a — inveninata.

— Bine cà ai venit, — díse Napoleonu, cu unu tonu placutu, — mi-placi, pentu cà esti esactu.

Napoleonu luà tas'a in mana, si fiindu cà erá pré fierbinte, o depuse pe o mesutia.

Dupa aceste incepù a se preamblá prin salonu, si privindu din intemplanu la prunculu Iosefinei, i adresà urmatóriele cuvinte:

— Iubite Eugeniu! ti-promitu, cà te voiu numí vice-rege alu Italiei.

La audiulu acestora baiatulu vitregu alu lui Napoleonu, se asternù la piciórele dinsului, inse imperatulu indata lu-redicà si i díse:

— Nu la piciórele mele, ci la anim'a mea ti-este loculu.

La audiulu acestoru cuvinte, in ochii Iosefinei se ivi o lacrima cristalina, si buzele dinsei rostira nescari cuvinte de multiamita.

Dupa aceste Napoleonu se întórse la ciocolada.

Dar câtu de mare i fu mirarea, vediendu ce-va negru in ciocolada!

— Óre ce sè fía acést'a? — esclamá imperatulu.

Intréga famili'a si-indreptá pasii catra mesutia, ér imperatés'a intrebà cu naivitate:

— Óre ce este negréti'a acést'a?

Napoleonu scrutandu mai de aprópe acea negréti'a, vediù cà e unu painginu uritu, deci díse:

— E bine, dupa ce acestu uritu painginu mi-a spurcatu dejunulu, nu voiu mancá nimica, fiindu cà mi-a trecutu de fóme.

In minutulu acest'a se anuncià principele Talleyrand, la ce imperatés'a cu fiulu seu se retrase intr'unu salonu lateralu.

Dupa aceste ciocolad'a éra-si fu dusa in bucataría, spre marea mirare a bucatariului. Vediendu elu ciocolad'a neatinsa, indata esclamá astu-felu:

— Ah! acuma vedu, cà ací lucra man'a provedintiei!

Apoi lu-cuprinse o intristare mare, lu-cutremurà unu floru, si aruncà portfoliulu in focu cu totu cuprinsulu seu, beù ciocolad'a cu cea mai mare resignatiune.

Peste pucinu timpu sè si ivi infricosiatulu efectu alu veninului. Elu cu o resignatiune stoica suferi crudile dureri, cari lu-mistuiu in internulu seu.

Dupa unu restimpu de o óra, frantu de durerile cele mai infricosiate, elu trecù din viétia.

Napoleonu inca in diu'a aceea, se si informà despre infernalulu planu, ce erá sè se realizeze in contra lui, si díse:

— Proverbiulu, cà „painginulu prevestescu norocu“, intru adevéru e dreptu.

Politi'a francesa, se si nisù a descoperi firele acestui completu infricosiatu; inse de asta-data nu reusí.

La 26 maiu Napoleonu se incoronà rege alu Italiei, si dupa dóue septemani — conformu promissiunii sale — numí pe Eugeniu Beauharnais vice-rege alu Italiei.

Ioanu Marchesiu.

A cadiutu...

A cadiutu brum'a de vreme,
Flórea campului se teme,
Cà palita si uscata
Va sè móra de odata;
For' mirosu si for' frumsétia
Va fi mane diminétia,
Si pe peptu nu o voru pune
Fetitiile cele june.

A. Petrinu.

S A E O N U ?

Mésa de cetire.

„Incercări critice a supra unoru credintie, datine, si moravuri ale poporului romanu“, de G. Dem. Teodorescu. Bucuresti 1874.

II.

Procederea dlui T. in pertractarea materiilor, nu o aflu potrivita ;

1) pentru că nici o datina, ce pertractéza, nu e lamuritu descrisa, asiá cum e usuata, si unde in Roman'á, si nu aduce dovedile despre ea ; că-ci fatia nu numai de publiculu nostru, ci si de strainii, carora voimu de a li demonstrá romanismulu, e necesariu ;

2) isvórele vechie, ce servescu de documinte pentru demonstrare, că datinele de adi sunt romane, de si sunt scrutate cu destulu studiu si truda, nu sunt arangiate intr'unu întregu, si puse in ordine dupa timpul, in care s'au pastratu in vechime, adeca dupa faselé actiunii, ci cele de la capetu ocuru si in frunte ;

3) de aci urméza, că bazele asemenárilor si combinatiunilor a supra materiilor pertractate, se légana, séu asemenările se estindu si a supra unoru materie, ce in opu nu sunt precise, si numai dsa, si unii din tíera le sciu, éra cetitoriulu n'are imagine viua despre obiectulu ce se aduce in asemenare ;

4) ilustréza aceste materii seci, cu pré multe idei si vorbe proprii, in descrierea datinei de adi séu vechie, si tóte stau conglomerate, ce causéza acea greutate pentru cetitoriulu cu indemnu de studiu, că insu-si trebuie sè-si scóta ce e vechiu, ce e adi, ce e asemenare, si ce e ilustratiune, si ce nu se tiene de materi'á pertractata, si adese ori n'are ce sè-si estraga ;

5) la materiile vechie se adaugu alte materie, cari nu stau in legatura cu pertractarea, si adese ori nici in combinári nu potu fi permise, si aceste causéza, că cetitoriulu si-perde din minte materi'á de sub pertractare, pana lupetrece materi'á, straina de obiectu.

Acésta procedere are unic'á parte buna, că materiile sunt scrise in limba de petrecere, materiile seci se facu placute si mai usióre, — dupa maniera francesa. Dar pentru astu-felu de studiu si materie serióse, limbagiulu nu póte fi ilustratu si inflorlatu, ci materiile trebuiescu sè consiste numai din sine in-si-le, asiá

precum germanii au manier'a de a pertractá obiecte seci si serióse.

Acest'a e necesariu pentru noi, mai alesu candu facemu studiu originalu, si materi'á inca nu e precisu dovedita, mai alesu vrendu sè demonstrámu strainiloru, ceea ce ni-a denegatu ei. Alta ar fi, déca materiile aceste au fostu deja sciintifice pertractate si demonstrate, totu deodata cunoscute inaintea publiculu romanu cultu, si intentiunea e numai de a le latî in celalaltu publicu. In casulu acest'a procederea dlui T. e buna.

Nici nu se póte altcum la inceputu in acestu labirintu de materie, ce inainte de studiu aparu obscure.

Pentru de a se apucá cine-va de astu-felu de opu, i trebuie o idea conduceria, séu mai bine dísu, o sistema. La acésta am ajunsu si eu, numai mai tardiu, dupa ce am fostu amblatu pe acestu terenu incalcitu, — vr'o doi ani.

Deci, pentru de a demonstrá ce aflu de bine in studiarea si lucrarea acestoru materie, si pentru de a dá orientare pe terenulu acest'a, voiu spune ce am facutu eu, si procederea mea o supunu criticei, ca séu sè potu indreptá, séu sè fiu eu indreptatu.

Am ajunsu la acea convingere finala, că nu voiu cunósce datinele si credintiele de adi romane, in elementele si originea lor ;

1) déca nu voiu cunósce datinele si credintiele vechie, câtu mai pe largu si precisu ;

2) déca nu voiu cunósce datinele si credintiele : a) curatu crestine, b) primite in crestianismu, dar cele ce purcedu de la popórele din Asia, c) primite in crestianismu, dar cele ce purcedu de la elino-romani. Acést'a epoca a amestecatu multe, ca vinulu cu ap'a, chemiculu bunu inse sè scia a-le de compune ;

3) déca nu voiu cunósce datinele si credintiele de adi, asemene pe largu si precisu.

Aceste trei sunt bazele neclatite pentru de a puté face apoi asemenári bune séu baremu combinári justificatórie, intra datinele din aceste trei puncte.

Deci pentru punctulu 1), a trebuitu sè scríu unu opu independinte : „Serbatorile si datinele romane vechie din Italia, si sè-lu facu intr'o sistema nóua. Ide'a am aflat'o in „Fastorum libri“ ai lui Ovidiu, dar acest'a scríe numai despre siese luni, jan.—juniu, si scrú-

tările mitologice a altor'a l'a aflatu de nedepplinu chiar si pentru cele 6 luni, că-ci nici nu putea ca in poesía sè descria tôte.

M'am decisu la o sistema calendaria, si a nume de o parte a indepliní pe Ovidiu, si a prelucrá intrég'a mitología romana vechia dupa sistem'a calendaria, incependu de la 1 januaru, si incheiandu cu capetulu lui decemvre, si astufelu din dí in dí a insirá serbatorile si datinele, că-ci numai asiá se póte trage o pararela sigura intre 1) si deosebi alu 3)-le punctu. Asemene am lucratu opuri independinte pentru 2) si 3), si numai ací sub 3) se potu face asemenările positive, séu verisimile.

Aceste 3 opuri au datu nascere unui alu 4-le „Eleminte de mitologi'a daco-romana de adi“, si pentru acest'a am folositu de isvóre si a) povestile poporale, b) farmecele, descantecele si alte superstitiuni, c) poesía poporala, d) si am sè folosescu studiulu botanicu romanu, facutu de dlu S. Mangiuca, carele a inmultítu fórte nomenclatur'a Flórei romane, si a descoperitu mituri, si eleminte mitologice. (Vedi „Familia“ nr. 42 din 1874).

Din tomulu I am publicatu „Vinalia Rustica“ in „Familia“ din 1872 p. 450; „Palilia“ in 1873 p. 226; „Saturnalia“ in 1874 p. 446; din tomulu III „Alesulu“ in 1873 p. 337, — „Pizereii“ (estrasede) in 1874 p. 446; din tomulu alu IV-le „Pricolicii“ in 1872 p. 116, „Baba Dochia“ in 1872 p. 366, „Elele“ in 1873 p. 97 si le-am enumeratu ací. numai pentru demustrarea asertiuniloru mele, pentru că in scrierea presinte nu potu luá dimensiuni mari, precum altminte s'ar recere.

Aceste manuscrise, cari celu putínu facu 100 de cóle tiparite le-a vediutu si amiculu meu redactoru alu „Familei“, si pentru spriginirea tiparirii, m'am adresatu catra ministeriulu din Bucuresci, avendu pana acuma sperantia buna.

In acestu modu intielegu si cuprindu eu apucarea de a lucrá astu-felu de materie, ca sè produca unu resultatu aprobabilu, si dupa putintia, bunu. In acestu modu avemu de a scrutá trecutul milenariu din multe puncte de vedere.

Óre dlu Hasdeu, fara causa si resultatu a cutrieratu seculii, popórele si limbele, inainte de Christosu? pentru de a scrie istori'a romana din secululu alu XIV-le dupa Christosu? Cu multu mai mare trebuintia e de a cutrierá acele, candu se descrie religiunea pagana si datinele ei din ruinele séu palatiele ei de adi, dar firesce că rezultatele atérna multu de la aceea,

déca cine-va va puté substituí pe dlu Hasdeu pe acestu terenu.

III.

Mosii.

Sè vinu acum la unele puncte speciale. Ca sè ne cunóscemu pe noi, trebue sè cunóscemu si pe Mosii nostri.

Dlu Teodorescu la p. 73 scrie: „Sambat'a mortiloru si a mosiloru. Datin'a, care se pastréza cu ocaziunea comemorării repausatiloru fu instituita de Romulu in onórea fratelului seu Remu, si se celebrá pe la finele lui maiu; la noi pana asta-di e represintata prin pomenele ce se facu in asiá numit'a „Sambat'a Mosiloru“ si „Sambat'a Mortiloru.“ Éta datine. éta moravuri, domniloru scrietori germani si slavi, carii, ve siliti a ne contestá originea latina, éta datine si moravuri si cari ve vorbescu cu putere. De n'amu fi latini, de unde amu luatú tóte aceste, cine ni le-a impusu si de ce nu le posedu tóte natiunile?“

Mai tóte datinele sunt descrise de dlu T. in modulu acest'a! Dar ací nu e datin'a de adi, nu e dovéda din datin'a vechia, asemenarea e rea, si in esistia nu e alta decâtu natiunalismu inflacaratu, stilu inflorilatu. Unde-i datin'a?! candu se tiene?! Cum e?!

Sè spunu eu ce-va despre mosi.

Cultulu mosiloru la Romani e de inseminatate, si pana ce in Banatu e numai familiaru, in Roman'a se póte numí si publicu.

In Banatu sunt:

1) *Mosii de carnelegi séu de iérna*, si sunt in sambat'a lasatului de brânza, adeca inainte de septeman'a alba (9 fauru in 1874, 23 fauru 1875.)

Femeile facu colaci séu grâu fertu cu unsóre si brânza, in alte locuri cotoróge (reci, aite,) si dau veciniloru de poména pentru mosi.

2) *Mosii de la Rusali*, in sambat'a Rusaliloru (13 maiu 1874, 23 maiu 1875.)

3) *Mosii de tómnna*, sambat'a inainte de Sam Medru, carele e totu-de una in 26 oct. st. v. Déca de la vinerea mare, totu in 14 oct. pana la Sam Medru cadu dóue sambete, atunci mosii de tómnna se tienu in sambat'a din urma.

La mosii de tómnna se ferbe scrobu din saina de grâu, séu grâu ca si la cei de iérna, si sè dà veciniloru de poména. Mancarea acés-ta in sa-si se numesce *Mosi*. Fiindu că dfilele aceste sunt ospetári pentru mosi, poporulu dí-

ce: Mosii sunt buni si babele rele. (1 martiu Baba Dochia.) In dñele mosiloru nu se face nici unu farmecu.*)

In Romani'a Duminec'a inainte de Rusali e Têrgulu mosiloru, éra mosii incepu mane dñ luni, si tienu pana la Rusali, sambet'a se numesce sambat'a mosiloru séu a mortiloru.

Dilele mosiloru sunt mutatòrie asiá cum se muta Pascile si Rusalile, (Vedi si calindariulu Basmeloru pe 1874 si 1875,) si numai cei de tòmna sunt mai permanenti.

Despre mosii din Romani'a se afla pe largu in „Trompet'a Carpatiloru“ din 16 maiu 1874 nr. 1129, scrisu de dlu C. Boliacu, si pentru aceea nu-i mai repetiescu aci.

Despre mosii din Romani'a am o traditiune culésa de dlu teologu Demetriu Tatulea si tramisa de dlu Ionu Popescu prof. in Sibfiu; dar fiindu, cà e de 4 pagine nu-mi potu prelungi pertractarea. Traditiunea si-jóca rol'a sa la Namaiesci in Romania, unde e si isvorulu numitu „Isvorulu la mosi.“

Astu-felu, totu ce se póte aflá despre o materia, trebue culesu, ca dupa potintia sè fia câtu mai perfectu. Dlu T. va precunósce si din atât'a, cà despre mosi nu a scrisu nimicu, ci numai i-a pomenitu, ca si candu ar fi crediutu, cà materialulu e cunoscutu inaintea lumii.

Acuma sè vedemu, aflámu noi cultulu mosiloru la Romanii vechi, si care a fostu, de unde purcede celu de adi alu nostru?

(Finea va urmá.)

At. M. Marienescu.

Conversare cu cetitòriele.

— La domn'a Meta. —

Avem si noi, cei din Budapesta, vragitòria, nu numai dvòstre acolo la sate. Deosebirea intre a nóstra si a dvòstre e numai aceea, cà a dvòstre siede colo in capetulu satului, in o coliba sapata in pamentu; ér a nóstra ocupa dóue si mai multe salòne elegante in otelulu „Palatinu“ din strad'a Vatiului, principal'a strad'a in Budapesta. Ér intre noi este acea deosebire, cà dvòstre nu mergeti la ea, ér noi mergemu.

Dar pentru ce sè nu ne ducemu? Pentru cà este de risu a crede vragitòrielor? O! amabile cetitòrie, cre-

deti-me, cà acést'a e numai o teoriá. Dar intre teoriá si practica e mare — departare; asiá de mare, incátu teori'a pana ce sosese la practica — imbetranesce, de nu-i mai cunosci fati'a de felu, se strafirma de totu, devine chiar contrariulu caracteristicii de mai nainte, par cà n'ai veditu-o nici odata.

Asiá o patiesce si teori'a cu vragitòriele. Aceea suna astu-felu: nu credeti loru! Ér pana la punerea practica ea trece prin o multíme de concessiuni, iucátu in urma, crediendu a totu tiené la teoriá, faci o practica de totu opusa.

Sè esplecu mai pe largu aceste!

Se díco: nu credeti vragitòrielor! E bine, nu credemu „vragitòrielor.“ Si fiindu cà nu credemu, nici nu mergemu la ele. Noi le despretiim. Dar fiindu cà suntemu „culti“, apretíam cu cultur'a dupa meritulu ei adeverat, dorimu a sei si mai multu, si acést'a dorintia ne îndemna a descoperi si secretulu víitoriului nostru, si atunci ne ducemu — nu la o tiganca din capetulu satului, ci la o dama eleganta din mijloculu orasiului, — nu mergemu la o femeia prósta, ci la un'a culta, — nu la o siarlatana, ci la o maestra, — in fine nu recurgemu la o „vragitòria“ — ci la „profetítòria.“

Vedeti dara, cà noi ne-amu pastratu principiulu si — nu ascultámu de vragitòrie.

De siguru de aceste vederi e condusu si publiculu din Budapesta, care do câte-va dñe urca treptele otelului Palatinu, spre a intrebá de víitoriulu seu pe „dómn'a Meta.“

V'o spunu cu sinceritate, cà si eu facui parte din acestu publicu. Nu vreu a me escusá, cà pentru ce me dusei acolo? Ar fi dóra de ajunsu a díce, cà unu capritiu, d'a vedé, cà ce felu de publicu s'aduna la dins'a, m'a condusu si pe mine acolo. Inse nu dícu, cà-ci me temu cà nu m'ati crede.

Pe candu suiam treptele, mi-plesni pentru prima-óra ide'a, cà dóra potu sè me facu ridicolu.

— E bine, — mi-dísei, — la Paris Lenormand e cautata de tóta lumea eleganta; ma — precum se díce — inainte de resbelulu franco-teutonicu, insa-si imperatés'a Eugenia a intrebatu-o de reesítulu resbelului, — cum sè nu me potu dara duce si eu la o profetítòria?

Si intrai — intr'unu salonu. Acolo asceptau deja multi. Dame si domni. Toti surideau si toti díceau, cà dinsii numai din curiositate au vinitu.

Intrara unulu câte unulu, cà-ci dómn'a Meta nu primosec decátu unulu odata. In urma eram eu la róndu.

Dómn'a Meta me primi suridiendu. Mi-prinse man'a si cautandu trasurile palmei mele, incepu sè-mi spuna multe profetii frumóse, cari pentru dvòstre n'au nici unu interesu. Apoi incepu a-mi scrutá fruntea, — si éra-si mi-spuse o multíme de lucruri frumóse.

Dar víitoriulu e unu secretu, ce nu credu cà-lu cunósce nici dómn'a Meta; eu doriám sè-mi vorbésca de trecutu, cà-ci numai astu-felu eram gata a me inchiná sciintiei, pe care — precum díce in afisiuri — a invetiatu-o in Egiptu in restimpu de siese ani.

O rugai dara sè-mi vorbésca de trecutu.

— Dta ai familia, — mi-díse ea.

— Da.

— Si inca numerósa, — continuá dins'a.

Me uitai la ea cu mirare, apoi dísei:

*) Dupa Dd. preoti M. Pocreanu in Lugosiu, Stefanu Ivasco in Goruia, I. Sporia in Oravitia si Iosifu Olariu docinte in Domanu. Luni septeman'a 2-a dupa Pasci (8 aprile 1874, 21 apr. 1875) ce se numesce Pascile mortiloru e asemene cultu familiaru, merge famili'a la morminti si aci dá de pomana, dar in diu'a acést'a sunt nu numai mosii, ci toti mortii familiei.

— Nu asiá de numerósa, ca mai de multu.

La acésta observatiune apoi ea se mirà, si mi-reflectà :

— Ce dâci, dle? Dar eu nu vedu sè fia muritu nici unu membru!

— Pentru mine sunt ca morti, déca dînsii nu-si mai aducu a minte de mine.

— Totu-si au mai remasu inca destui fideli.

— Abiá câte-va sute.

— Câte-va sute! — esclamá ea cu mirare, si privindu-me cu nesce ochi turburati, continuà : Dle, eu nu te întielegu.

— Sè-ti esplicu dara enigm'a. Mi-ai dîsu, cà am Familia. Da, am ; cà-ci sum chiar redactorulu *Familiei*. Membrii acesteia, de si nu sunt asiá de numerosi ca 'n trecut, candu erau mai multi bani si mai putine dâri in tíera, — totu-si au mai remasu câte-va sute de fideli, cari credu cà me voru onorà cu spriginulu lor si in anulu vítoriu!

— Asiá! — dise ea suridiendu. — Ddiu sè-ti ajute dara!

— Dar dta ce-mi profetiesci?

— Nu 'ntrebá ast'a de mine! Adreséza-te catra damele române!

Josiful Vulcanul.

OE E NOU?

* * (*Balu romanescu in Budapesta.*) Primimu urmatóri'a insciintiare: Tinrimea romana din Budapesta, intrunindu-se dumineca la 6 dec. st. n. a. c. in localitatea societáti „Petru Maioru“, — de o parte considerandu momentulu de a fi represintatu elementulu romanu in Budapesta si prin întreprinderi de petreceri, ér de alta parte in dorulu seu d'a ajutorá materialmente desvoltarea culturala a tineriloru romani din societatea „Petru Maioru“, — a aflatu de bine arangiá si in carnevalulu anului 1875 unu balu romanu in Budapesta, destinandu venitululu curatu alu acestui balu societáti literarie „Petru Maioru.“ Cu esecutarea acestei întreprinderi a si insarcinatu unu comitetu. Din adunarea generala a tinerimei romane din Budapesta tíenuta in 6 dec. 1874. Petru Grutia, presiedinte ad hoc. Victoru Maniu notariu ad hoc.

* * (*Principele de coróna Rudolfu,*) precum a-nuncia diuarijele, va incepe de curendu sè invetie si limb'a boema. Professorulu seu are sè fia dlu Hermann Jireczk, fratele fostulu ministru.

* * (*Camer'a deputatiloru Ungariei.*) In siedinti'a de la 5 decemvre obiectulu celu mai interesantu a fostu petitiunea districtulu jâzigiloru si cumaniloru, prin care se cere ca in listele electorale ce se voru face de curendu, de ocamdata sè se inscria si cei ce sunt in restantia cu contributiunea din anulu trecut. Majoritatea inse a respinsu acésta cerere. — In siedinti'a de la 9 dec. s'a inceputu desbaterea a supra cererii ministrulu de finantie d'a i se dá indemnitate pe primulu patrariu alu anulu vítoriu.

* * (*Principele Milan*) — precum scríe diariulu „Polotik“ — voiesce sè ieie de socia fiic'a contelui Iuliu Andrassy.

* * (*Trecerea Vinerei inaintea sórelui,*) acestu evenimentu mare in lumea astronomica, intemplata la

9 dec., a fostu esaminata cu multu succesu din partea barbatiloru de specialitate.

* * (*Ciangaii din Bucovina,*) adeca ungerii cari locuiescu in vr'o trei sate din patri'a lui Stefanu celu mare, au tramisu o deputatiune in Ungaria, sè faca aice o colecta in favorulu scóleloru si bisericiloru dînsiloru. Acésta deputatiune a si amblatu mai multe septemani in unele orasie ale Ungariei, si in urma si prin Budapesta, inse resultatulu colectei n'a fostu indestultoriu, cà-ci abiá s'a adunatu 1100 fl. Deputatiunea s'a rentorsu a casa.

* * (*O gluma periculósa.*) In traficele nóstre — precum se scie — se vindu nesce tígarete, in cari e ascunsa materia de focu artificiosu. Dílele trecute unu militariu tineru din Budapesta o patí cam neplacutu cu o tígareta de aceste. Elu mergea pe strada fumandu ; de odata unu civilistu tineru i cerú focu. „Bucuros“ — respunse dînsulu, si atinse tígareta-i ardienda de a civilulu. In momentulu acel'a inse tígareta esplodá si aprinse indata mustetiele si barb'a civilulu. Bietulu militariu incremení Elu nu sciea, ce este in tígaret'a sa, cà-ci o capetase presentu de la unu amicu alu seu. Tinerulu fu silitu sè se radia indata.

* * (*Abusu de o charta de visita.*) Dlu X., unu tineru seriosu din Budapesta, dílele trecute se pomení cu unu duelu. Istoriór'a s'a intemplatu astu-felu. Abiá se imbracase elu in o diminétia, candu intrara doi tineri necunoscuti. Aceia i comunicara, cà dînsii sunt secundantii dlui Z. Dlu X. se mirà si respunse: „Nu cunoscu pe dlu Z.“ Atunci la rónduulu loru secundantii se mirara, ér unulu i dise: „Cu care a séra ai avutu o afacere in otelulu Hungaria.“ — A sér'a n'am cinatu la Hungaria“, — observá éra-si elu. Urmá uimire generala. „Dtu dta, provocatu la duelu de dlu Z., i-ai datu acésta charta!“ — Da, charta e a mea, inse nu i o-am datu eu. De siguru cine-va, voindu sè scape de duelu, a abusatu de chart'a mea.“ Si secundantii se departara, comunicandu amiculu loru, cà n'are cu cine duelá.

* * (*Unu reclamu fara vointia.*) Alalta eri dupa miédia-di unu tineru de esterioru elegantu mergea pe bulevardulu Kerepesiu. Unu copilandru glumetiú, care trecú pe langa elu, lu-atinse cu man'a pe spate, apoi ridiendu fugi mai departe. Tinerulu elegantu se necasí fórté, inse — fiindu cà insultatoriulu erá deja departe — nu putú sè-i faca nimica si asiá fu silitu a se stapaní. Dar totu-si se mirà, bagandu de séma, cà toti trecatorii se uita ridiendu spre spatele lui. La inceputu nu întielegea, cà ce póte fi caus'a acestui risu; mai in urma inse si-pipai spatele, si vedíu cà nimerniculu acel'a de copilandru i-a lipitu acolo unu anunciu, prin care unu negutiatoriu óre-care ofere publiculu marfele sale.

* * (*Principele de coróna rusescu*) si marele-duce Alexis, au mersu a vedé in duminec'a trecuta Oper'a-nóua din Paris, insotíti de maresialulu Mac Mahon. Acésta visita s'a facutu cu multa pompa, dar totu-si se comise o gresiéla mare. Óspetii innalti rusi adeca, sosindu la Oper'a-nóua, fure siliti sè accepte, preamblandu-se in coridoru, mai unu patrariu de óra, pana ce sosí si Mac Mahon.

* * (*O regina saracita.*) Diariulu „N. Ztg.“ din Berlin povestese, cà ex-regin'a Isabella are sè lupte cu multe neajusuri materiale. Din cele 25 milióne de franci, ce a adusu regin'a la 1868 in Francia, Donna Isabella nu mai are nimica. De atunce dîns'a si-a

vendutu si pretiós'a colectiune de tablouri. Acuma urméza vinderea diamantelorú; aceste fure pretiuite la 9 milióne, dar se voru vindé cu 15—20% mai lesne. Diamantele sunt depuse in banc'a Angliterei, si unu bancariu spaniolu — care siede la Londra — dlu Sulueta, pe care regin'a lu-numi conte de Tore Diaz, a si datu reginei, pe garanti'a lorú, o anticipatiune de 800,000 franci. Pentru vinderea diamantelorú s'a inceputu negociatiune cu o casa din Londra.

* * (Unu calfa de croitoriu inamoratu.) Intr'un'a din serile trecute unu calfa de croitoriu din Buda, inamoratu ce erá, voiá sè faca amantei sale o serenada. Si ca musicantu, tamburistu, si-propuse a esecutá insu-si planulu seu. Veni sér'a, si elu presintandu-se sub ferésta, incepú a esecutá mai multe piese. Music'a inse in scurtu timpu atrase in giurulu seu unu publicu ascultatoriu. Acest'a lu-incomodá, si invitá pe toti a se departá, dar nimene nu-lu ascultá, deci incepú a-i bate, si rezultatulu fu -- arestarea lui.

* * (O mórte durerósa.) De câte-va díle, portariulu unei case situate in strad'a *** din Paris, nevedindu esíndu pe dn'a M. in etate de siepte-dieci de ani si batendu fara folosu la usi'a ei, se duse sè vestéscá pe comisariulu de politia. Acest'a gasi pe dn'a M. intinsa pe patu si intr'o completa stare de disolvare. Unu medicu a constatatú, cà dn'a M. murise de inantiune (lipsa de nutrimentu). Veduv'a Marienwald veni sè se stabiléscá la Paris in 1869. Dinsa avea optu copii: siepte baieti si o féta. Gratia numai lorú, famili'a traiá, déca nu in abundantia, celu putinu nu in lipsa. In tóte sambetele, copíii aduceau salariiele lorú, din care o mica parte erá pusa de o parte pentru zestrea fetei, cea din urma nascuta si prin urmare cea mai iubita. O óra teribila suná pentru Francia. Strainulu calcá pamentulu seu; francesii mergeau din perderi in perderi. Din siepte baieti, patru plecara in provincia, trei remasera in Paris. Terminandu-se resbelulu, acésta umila familia, compusa din nóue persóne, erá redusa la dóue — mum'a si fét'a. — Baietii murisera pentru patria. Zestrea, de si fórte mica, fu cheltuita pentru plat'a datorielorú. Sfírsita prin nutrimentulu celu reu, prin emotiuni si necasuri, fét'a muri si dins'a la róndule seu. Remasese in casa dóue sute de franci. Mam'a sa voi sè faca o pompa pe care o numiá cu naitate „de prima clasa.“ Platindu cheltuielile bisericeii si pompei funebre, dins'a se întórse a casa cu o moneta de siese franci. Dins'a facú din acésta suma dóue parti: un'a consacrata ficeii sale, alta pentru nutrimentulu seu. Cinci franci pentru fiica-sa, unu francu pentru dins'a. In timpu de diece díle, ea puse pe mortentulu ficeii sale unu mare buchetu de trandafiri albi pe care lu-cumperá cu 50 de bani. In timpu de 10 díle dins'a trai cu unu francu, adeca cu 10 bani pe dí. A unu-spre-dieci dí dins'a se intinse pe patu. Mai antáiu o torturá fómea, apoi setea, si a cinci-spre-dieci dí dins'a espirá: in totalu 4 díle intr'o spaimantatória agonia fara a pronunciá o singura vorba.

Flamur'a lui Hymen.

∫ (Dlu Atanasiu Demianu,) profesoru de teologia in Gherla, la 22 nov. si-a serbatu cununi'a cu domnisiór'a Aloisa Budu, nepót'a parocului din Ghértia-mica in comitatulu Ugocia.

Biserica si scóla.

‡ (Demonstratiune studentiesca in Paris.) Unu professoru ultramontanu la facultatea medica din Paris a fostu fueratu de catra invetiaceii sei de multe ori. In urmarea acestora dinsulu fu silitu a suspendá prelegerile sale pe unu timpu óre-care. La inceputulu acestei luni elu éra-si le redeschise. Inse la prim'a sa prelegere, dintre câte-va sute de studenti abiá se infatísiara 37 de insi. Dlu Chauffard (acést'a e numele professorului) incepú a prelegá, inse abiá pronunciá câte-va cuvinte, si dintre 37 indata se scólara 27 si defilandu inaintea catedrei poftira toti unulu câte unulu professorului „nópte buna“ si esira din sala. — Dinsulu apoi remase cu 10 studenti.

Societati si institute.

‡ (Damele romane din Turda) au reinfintiatiu de nou Societatea lorú de lectura, careia i urámu prosperare. Presiedenta fu alésa dn'a Susana Laslo, secretariu dlu Ludovicu Ciato. Ni place a crede, cà acestu esemplu frumosu va fi imitatu si in alte parti.

Literatura.

* („Revist'a Contimporana“) de la 1 nov. contiene urmatóriele materie: Caletori'a dupa despartienia, novela de G. Marianu, — Oda la statu'a lui Mihaiu Vitézulu, de V. Alesandri, — Reform'a invetiamentului, de E. Mihaescu Porumbaru, — Perdéu'a vecinei, poesia de A. Larra, — Lucrările publice din capitala, de I. C. Capsia, — Poesii, de Zamfirescu, — Carbunii fosili, de St. Mihailescu.

* („Doinele si horele poporale“) de S. Fl. Marianu voru esí de sub tipariu nu peste multu.

T e a t r u.

∫ (Teatrulu celu mare in Bucuresci.) La 21 nov. artistii asociati representara pies'a „Dlu Moftureanu“ séu „politic'a cea mare“, comedia-vodevila in 5 acte de dlu Millo.

∫ (Teatrulu-circu in Bucuresci.) Compani'a dramatica, represintata si dirigiata de M. Pascaly, la 21 nov., represintá, pies'a „Idiotulu“, drama in 5 acte, tradusa de dlu St. Mihailescu.

M u s i c a.

⊙ (La Táborshky si Parsch) in Budapesta a aparutu de curendu in editiune eleganta: „La voix du ciel“, o reveria pentru pianu de A. B. Neldy. Pretiulu 80 cr.

P i c t u r a.

□ (O icóna a lui Murillo furata.) Diariulu „Español“ din Sevilla anuncia, cà o icóna de renumitulu pictoru Murillo, care se pastrá in catedral'a din Sevilla, s'a furatu. Icón'a acést'a represintá pe St. Antoniu de Padua, si este un'a din cele mai vestite compositiuni ale maestrului. La anulu 1813 Wellington a voitu s'o cumpere cu pretiu mare pentru Anglita, a nume elu promise atáte uncie de aurú câte voru avé locu pe icóna, inse capitululu nu o vendú. S'a facutu

dispositiunile potrivite pentru aflarea tezaurului artistion furatu.

Industria si comerciul.

|| (*Pentru fumatori.*) In traficele de specialitate se vendu de câte-va zile trei soiuri noue de țigări, si a nume „Hazai medianos“ per 3 fl. sut'a, „Hazai regalia media“ per 4 fl. sut'a, si „Hazai preniados“ per 4 fl. sut'a. Din tutunulu turcescu, „Handschnitt“ inca se vendu două specie noue: „Sultan“ si „Sultan flor.“

Tribunale.

| (*Advocatu nou.*) Dlu Ludovicu Ciato, notariu la tribunalulu din Turda, la 26 nov. a facutu censura de advocatu la Tergulu-Muresiului.

| (*Englesiloru le place beutur'a.*) In anulu trecutulu fure pedepsiti in Anglitora si Wales pentru beuturi spirituose 138,729 de barbati si 50,054 de femei.

|| (*Processulu Arnim*) a inceputu a se pertracta la 9 dec. in Berlin. Aparatorii lui sunt Munkel, Dockhoen si Holzendorf.

Suvenirea mortiloru.

† (*Teodoru Ciulu.*) juristu de an. IV in Oradea-mare, a repausatu la 7 dec., in etate de 25 ani.

Economia.

△ (*In tierile bantuite de animale fierose,*) guvernole, ca si particularii, s'au ingrigitu a lua mesuri pentru stirpirea acestui flagelu. Astu-felu in India o asemenea intreprindere dureza de mai multi ani si ia din ce in ce proportiuni mai insemnate. Din ultimulu raportu facutu de guvern, resulta, ca 'n tinutul Madras distrugerea unoru asemenea fiere a luat in 1873 proportiuni multu mai insemnate de catu in anii trecuti. In districtele de la Nord si West, s'au ucisu peste 155 de tigrii, pentru cari autoritatile au datu premie in valóre de vre 150 franci. De la 1866 pana la 1869, s'au omoritu 898 de pantere, in 1871 peste 102 ursi, ér 1872 si 1873 peste 115, c'o prima de 12 fr. 25 centime de fia-care. De si lupii sunt rari in tinutul Madras, totu-si in 1871, s'au ucisu 14 si 'n 1872 peste 28, cu prime ca si pentru ursi. In Ganjam, Nizagapatam, Kistna si Kurmulu s'au estermnatu 161 lene, ér in celelalte districte 42, cu prime de 11 fr. pentru fia-care. In 1872 si 1873 s'au platitu 22,785 fr., ca prime, numai in Malabar, pentru omorirea aligatoriloru. Mai in urma s'a incetatu a se acordá premie pentru omorirea acestui animalu, afara numai candu vr'unulu, de fórte mari dimensiuni, s'ar aretá periculosu pentru poporatiune. In definitivu, cifr'a de mijlocu alu animaleloru ucise pe fia-care anu e de 1200, represintata prin prime in valóre de 58,800 franci. Pentru anulu 1874, s'a alocatu 122 fr. 50 centime de fia-care capu de tigru, cele mai numeroase si mai vatematore animale in tinuturile Indiei.

△ (*Untu facutu cu masina.*) Mai ganditu-v'ati la asiá ce-va? Si totu-si éta este unu adeveru, untulu se face deja si cu ajutoriulu chemiei. Inventatoriulu acestei suprinderi mari e unu chemistu francesu. Elu a vediatu, ca totu untulu se formeza din substantiele

mancate de vite, si supuse unei lucrari naturale in interioru; deci cu acele-si elemente, cari compunu untulu naturalu, a creatu untulu artificiosu, care are atatu de multa asemenare, incatu la analiza ar fi cu neputintia chemistulu celui mai dibaciu se gasésca o deosebire. Vendiarea untulu astu-felu pregatitu fu autorisata la Paris; e mai lesne, si are fórte multi cumperatori. La fabricatiune se intrebuintieza 400 de lucratori.

△ (*Ploile*) din inceputulu lunei curinte au insuflatu frica in economii din giurulu Crisiului, Muresiului si alu Tisei. Apele au crescutu. In muntii Marmatiei néu'a din lun'a trecuta s'a topitu si acuma riurile amenintia cu esundare.

Abonantii „Familiei“ in 1874. *)

(Urmare.)

Dn'a Cecilia Vasilco n. Grama in Blasiu, dsiór'a Silvia Raduti in Cergizelu, dn'a Berta Rocsinu in Curticiu, Nina Napoianu in Bicsadu, dn'a Elena Popescu in Chernecea, d. Teodoru Colbasi proprietariu in Cutu, dn'a Ecaterina Baltescu in Halmagiu, dn'a Luisa Isipu in Rodna, d. Alessiu Boginca in Goruia, rdis. d. Ioanu Corhanu canonicu in Oradea-mare, dn'a Carolina Orbonasiu in Reginulu Sasescu, d. Alesandrina Popovicu in Jamu, d. Petru Muresianu in Bebleanu, dn'a Maria Cosma n. Romanu in Beiusiu, dn'a Sofia Vladu-Radulescu in Lugosiu, ds. Adriana Popu in Jebeli, dn'a Elena Hornoiu in Buteni, d. Christina Barbu in Pecica.

(Va urmá.)

Post'a Redactiunii.

Buciumu. Nriile reclamate s'au tramis. Tablouri avemu, pe cari le anunciasemu nu de multu, si le anunciamu si acuma.

Cricau. Suprindere pré placuta. Mai pe largu in epistola privata. Salutare cordiala!

Dsiórei E. L. in T. De ati fi tramis-o mai de multu, s'ar fi pututu inca in anulu acest'a. Astfelu suntemu siliti a o amená pe celu viitoriu.

Doúe zile la sate. Déca se va puté, inca in anulu acest'a.

Unu suveniru din viét'a unui studentu. Noi credemu, ca dta esti inamoratu. Crede-ni dar si dta, ca versulu acest'a nu se pote publicá.

Catra mam'a inca trista. Amu cetitu numai cele patru sire d'antaiu. Dar atat'a ni-a si fostu de ajunsu. Eu cetesce si te ingrozesce:

Vino mama si me plange,
Ca-su Romanu nascutu de sange;
Dar ca Romanu n'oiu peré,
Ori si catu me voru beli . . .

Unu solu la amanta. Nu-i tramite solia in versuri, ca-ci se va spariá de dta.

*) Vomu publicá numele numai acelor, cari au si platitu pretiulu de abonamentu, ca-ci numai acestia potu fi considerati cá abonanti. Invitamu dara pe restantieri a-si refuí datori'a, cá acés'a lista se se póta completá. Red.

Invitare de abonamentu la „Familia.“

Espirara diece ani de la fondarea foii nóstre. De atunce si pan'acuma, in timpuri bune si rele, amu nisuitu a dá familielor romane o fóia la in-naltímea literaturii. Déca amu pututu realisá dorintí'a nóstre, veti judecá dvóstre; noi inse la rón-dulu nostru putemu sè afirmámu cu consciintia liniscita si cu fruntea innalta, cá amu urmatu totu-de-una in raportu cu partinirea publicului cetitoriu.

Ori câtu de putíne aru fi rezultatele literarie ale acestei foi, unulu inse nu ni-lu potu contestá nici contrarii nostri, cá adeca: „Familia“ a desvoltatu gustulu de lectura mai alesu in generatiunea tinera a seculului femeiescu dincóce de Carpati.

Si acestu unicu resultatu ne multumesc.

In lips'a de institute romane pentru domni-sióre, fóia nóstre are unu rolu frumosu. Si noi sim-tímu o nalta bucuria, sciindu, cá „Familia“ a fostu fací'a conducátoria pentru o intréga generatiune fe-meiesca romana in studiulu limbei si alu literatu-rei, precum si in iubirea de natiune si patria.

Astu-felu, crediendu a fi facutu natiunii unu folosu óre-care, ceremu spriginulu publicului si in anulu vítoriu.

Vomu publicá: *portrete si biografii*, poesii de poeti si din poporu, *novele originale* si traduse, articoli din feluritele ramuri ale sciintiei, recon-suni si critice, *notitii de folosu*, *inventiuni* si *descoperiri nóue*, *ilustratiuni* interesante, *conversári* cu cetitó-rielle, *tratate despre educatiune*, *cestiuni* din viétí'a sociala, *descrieri de caletoria*, *curierulu modei* si in fia-care numeru o multíme de noutáti din viétí'a sociala, literaria, artistica din tóta lumea.

In suplementu vomu continuá romanulu: „*Sclavulu Amorului*“, carele in decursulu romanulu se va si terminá.

Prenumerantii noi, dar si cei vechi, si-potu comandá la noi urmatórielle carti:

„*Cavalerii Noptii*“, romanu in 5 tomuri, pretiulu pentru abonantii „*Familiei*“ 2 fl. 50., (pentru altii 6 fl.) — „*De unde nu este rentórcere*“, romanu intr'unu volumu, pretiulu 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „*Novele*“ de Iosifu Vulcanu, trei tomuri, pretiulu 2 fl., (pentru altii 3 fl.) — „*Columb'a*“, romanu, unu tomu, 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „*Poesii*“ de Iosifu Vulcanu, 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „*Sclavulu Amorului*“ (cele dóue tomuri ce voru aparé pana 'n finea anului,) 2 fl. (pentru neabonati 2 fl. 40 cr.)

Adeca si-voru puté comandá *trei-spre diece tomuri de carti*, in locu de 14 fl. 40 cr., numai cu 8 fl., unu pretiu bagatelu, decátu care mai micu nici intr'o literatura nu esiste.

Totu-odata oferimu si urmatórielle 5 *tablouri*: Alesandru I domnu alu Moldovei primesce insemnele domniei, Inaugurarea Societátií academice romane, Coriolan si Veturia, Traianu cu óstea trece Dunarea, portretulu lui Ionu Brateanu. Fia-care din aceste se vinde neabonatiloru la „*Familia*“ cu câte 2 fl., adeca óte la olalta cu 10 fl. Abonantii foii nóstre inse si le potu cumperá cu câte 60 cr. unulu, si asiá tóte numai cu 3 fl.

„*Familia*“ va aparé si in anulu vítoriu in fia-care dumineca, si va constá pe unu anu intregu 10 fl., pe jumetate de anu 5 fl.; pentru Romaní'a pe unu anu doi galbeni, pe jumetate de anu unu galbenu.

Colectantii voru primí dupa 5 esemplare unulu gratis.

Budapesta 10. dec. st. n. 1874.

Josifu Vulcanu,
redactoru si editoru.

La carturarii poporului romanu.

Incuragiatu de mai multi barbati vrednici de recunoscintia, éta vinu a ve insciintá, cá la anulu nou voiu scóte pentru poporulu romanu o foitia cu numirea:

„Siedietóra“,

care va esí odata pe luna, totu-de-una in prim'a, si va constá pe anulu intregu numai 1 florinu.

Foiti'a mea, ferindu-se de politica, va cuprinde de tóte, ce dupa parerea mea poporulu va cetí cu placere: balade, doine si hore, povesti, intemplári, inventiature, anecdote, ciemeliture si altele. Scopulu meu de frunte este a o latí câtu mai multu in poporu, cá-ci printr'ins'a se va desvoltá gustulu de cetire, si astu-felu va face locu si altoru scrieri.

Éta vointí'a mea. Acuma, iubiti carturari ai poporului nostru, e rón-dulu dvóstre.

Me rogu dara de toti preotii, notarii si inveti-torii buni si adeverati ai poporului nostru, sè bine-voiesca a introduce foiti'a acést'a in poporu. Sunt multe sate romanesci si in ele multi plugari cari sciú carte, si cari voru jertfi bucurosu 1 fl. pe anu pentru cá si ei, séu pruncii loru cari ambla la scóla, sè aiba o fóia romanésca.

Inca odata me rogu de toti iubitorii de inaintare a poporului nostru, sè spriginésca acésta intreprin-dere! La intemeierea ei nu me indémna cástigulu, cá-ci cu pretiulu de 1 fl. pe unu anu intregu de asiá ce-va nici vorba nu póte sè fia. Singurulu scopu alu meu e desceptarea si luminarea poporului.

Banii sè se tramita inainte, pe unu anu intregu; in rate nu se póte primí.

Budapesta 4 decemvre 1874.

Iosifu Vulcanu.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Callea tierrei nr. 39.